

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาประเทศ การศึกษาจะช่วยสร้างคนให้เป็นพลเมืองดี มีวินัย มีคุณธรรม อีกทั้งจะช่วยสร้างกำลังคนให้มีความรู้ ความสามารถเหมาะกับงานสาขาต่าง ๆ ประเทศชาติ จะเจริญก้าวหน้าเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นผลผลิตจากการศึกษา เป็นประการสำคัญ

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของชนทุกคน ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา สุขภาพ พลานามัย มีความรู้ความสามารถและทักษะในการประกอบ อาชีพ และสามารถปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการ ปกครอง การพัฒนาศักยภาพของคนด้วยการออกกำลังกายและการเล่นกีฬา จะช่วยให้ประชาชน มีร่างกายที่สมบูรณ์ แข็งแรง สุขภาพดี มีน้ำใจนักกีฬา รู้จักเสียสละ ผ่อนคลายความเครียด มีคุณธรรมจริยธรรม ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รวมทั้งมีคุณภาพชีวิตที่ดี และเพิ่มประสิทธิภาพ การทำงาน

กรมสามัญศึกษาเป็นหน่วยงานของรัฐอีกหน่วยงานหนึ่ง ที่ได้มุ่งเน้นการวางแผน การจัด การศึกษาเพื่อสนองแนวทางการพัฒนาประเทศ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8(พ.ศ. 2540 - 2544) ที่เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ รวมทั้งแนวทางนโยบายของรัฐบาล และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ กรมสามัญศึกษาจึงได้กำหนดนโยบายเป็นกรอบเกี่ยวกับการ ส่งเสริมสุขภาพและพลานามัยไว้คือ จะส่งเสริมและพัฒนาการกีฬาให้มีมาตรฐานสูงขึ้นโดยการ จัด บรรยายและกิจกรรมกีฬา กิจกรรมส่งเสริมพลานามัย กิจกรรมด้านศาสนา และบรรยาย การเรียนรู้ด้านสุขภาพพลานามัย เพื่อพัฒนาสุขภาพร่างกาย สุขภาพจิต บุคลิกภาพ พัฒนาลักษณะนิสัยให้กับนักเรียนและประชาชนในท้องถิ่น และยังได้กำหนดแนวทางสำคัญ ในการดำเนินงาน ตามนโยบายการพัฒนาสุขภาพและพลานามัย ไว้ดังนี้

1. สร้างภูมิคุ้มกัน โดยการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับสถานการณ์ การแพร่ระบาดของ สิ่งที่เป็นพิษภัยต่อสุขภาพอนามัย รวมทั้งให้นักเรียนได้รับข่าวสารข้อมูลด้านนี้อย่างกว้างขวาง

ต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน

2. สนับสนุนการออกกำลังกายและเล่นกีฬาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
3. จัดโรงเรียนให้สะอาด ร่มรื่น สวยงาม กลมกลืนกับธรรมชาติ
4. จัดให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา เน้นการพัฒนาสุขภาพจิตและความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม(นโยบายและแนวทางการดำเนินงานของกรมสามัญศึกษา ระยะเวลาที่ 8 พ.ศ.2540 - 2544)

โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ เป็นหน่วยงานของรัฐอีกหน่วยงานหนึ่งที่สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ผลิตเยาวชนของชาติ ให้มีคุณภาพมีประสิทธิภาพและสมรรถภาพ อันจะเป็นกำลังของชาติต่อไปในอนาคต

โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สังกัดกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในปัจจุบันมี 36 โรงเรียน มีจำนวนบุคลากรทั้งสิ้น 1,382 คน จัดตั้งอยู่ทุกภูมิภาค ทุกเขตการศึกษาของประเทศไทยเป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อจัดการศึกษาให้แก่บุคคลที่รัฐจำเป็นต้องให้การสงเคราะห์เป็นพิเศษ เพื่อให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษาแก่ผู้ยากไร้หรือผู้ที่เสียเปรียบทางการศึกษาในลักษณะต่าง ๆ หากไม่สงเคราะห์ก็ไม่มีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนปกติได้ เพราะเป็นเด็กไร้ที่พึ่ง ขาดบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง เด็กชาวป่า ชาวเขา ชาวเรือ ชาวเกาะ เด็กตามชายแดน เด็กเร่ร่อน เด็กที่ถูกทอดทิ้งตามโรงพยาบาล เด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ที่อยู่ในวัยเรียน บุตรกรรมกรก่อสร้าง บุตรผู้ป่วยโรครื้อน บุตรหลานของผู้มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ เด็กที่ประสบภัยธรรมชาติและเด็กที่ขาดโอกาสเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนปกติด้วยเหตุผลอื่น ๆ เด็กเหล่านี้จะต้องถือว่าเป็นเด็กที่มีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม จำเป็นที่รัฐจะต้องจัดให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและในระดับที่สูงขึ้นตามควรแก่วัยและศักยภาพ เพื่อให้มีความรู้และทักษะ วิชาอาชีพที่สามารถช่วยตัวเองได้ ไม่เป็นปัญหาต่อสังคม มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ถูกต้อง มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรม สงวนรักษาและพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีความสำนึกในความเป็นไทยและเป็นพลเมืองดี ตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข กลับไปเป็นผู้นำ และพัฒนาท้องถิ่นของตน ให้ก้าวหน้า โดยโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษานั้น ได้จัดการศึกษาให้ทั้งหลักสูตรระดับประถมศึกษา และหลักสูตรระดับมัธยมศึกษา นอกจากจะมุ่งหมายเพื่อสั่งสอนเพิ่มความรู้ทางวิชาการเหมือนโรงเรียนปกติแล้ว ยังเน้นเรื่องการให้การอบรมฝึกคุณธรรม และลักษณะนิสัยต่าง ๆ ที่สังคมและประเทศชาติต้องการ นอกจากนั้นยังต้องปกครองเลี้ยงดู ดูแลด้านสุขภาพอนามัยแทนพ่อแม่เด็กตลอดระยะเวลาที่เด็กเรียนอยู่ในโรงเรียน โรงเรียนประจำจึงจำเป็นต้องมีการควบคุมดูแลนักเรียนประจำเป็นกรณีพิเศษ การที่รับเด็กที่มาจากถิ่นที่อยู่

ห่างไกลทุรกันดาร และอยู่กระจัดกระจาย บิดามารดาไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งเด็กกำพร้าไร้ที่พึ่ง และเด็กที่บิดามารดาได้เสียชีวิตในการปราบปรามหรือได้รับภัยจากผู้ออกการร้าย ตลอดจนเด็กที่เป็นบุตรของผู้ป่วยโรคเรื้อนอันเป็นที่รังเกียจของสังคม เป็นหน้าที่ของบุคลากรในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จะต้องดูแล อบรมเลี้ยงดู ให้เป็นเยาวชนที่มีคุณภาพต่อไป

จะเห็นได้ว่าโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จึงเปรียบเสมือนครอบครัวขนาดใหญ่ที่รวมเอาเด็กที่มีปัญหาทางด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองมารวมกันไว้ อย่างไรก็ตามนักเรียนต่าง ๆ เหล่านี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่พวกเขาจะต้องได้รับการพัฒนาด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม “เด็กวันนี้ คือผู้ใหญ่ในวันหน้า” พวกเขาเหล่านี้ คือส่วนหนึ่งของสังคม ประเทศชาติ จะพัฒนาไปได้มากน้อยแค่ไหนต้องฝากไว้กับพวกเขาส่วนหนึ่ง เพราะฉะนั้นบุคคลเหล่านี้จะต้องเป็นบุคคลที่มีคุณภาพต่อไป กล่าวคือ ต้องมีร่างกายที่แข็งแรง สมบูรณ์ มีสุขภาพอนามัยดี มีอารมณ์มั่นคงหนักแน่น สามารถฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ ด้วยสติปัญญาได้โดยราบรื่น และมีประสิทธิภาพ

วิชาพลศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษาแก่นักเรียนเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ มีความมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนได้เกิดพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ ซึ่งนักการศึกษาทั้งหลาย ต่างมีความเห็นสอดคล้องและคล้ายคลึงกัน

วรศักดิ์ เพียรชอบ (2527) กล่าวว่า “พลศึกษาเป็นกระบวนการศึกษาอย่างหนึ่ง ที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความเจริญงอกงามและมีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม โดยอาศัยกิจกรรมพลศึกษาที่ได้เลือกเฟ้นแล้ว เป็นสื่อกลางของการเรียนรู้”

การจัดพลศึกษาในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จำเป็นต้องมีกิจกรรมหลายอย่างด้วยกัน เพื่อให้ให้นักเรียนได้พัฒนาการในด้านต่าง ๆ และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รู้จักการอยู่ร่วมกันในสังคม รู้จักเคารพกฎกติกา รู้จักการแพ้ ชนะ รู้จักการให้อภัยซึ่งกันและกัน เป็นคนมีน้ำใจ เป็นนักกีฬา เป็นต้น ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการปกครองนักเรียนด้วย ซึ่งนักเรียนเหล่านี้จะเป็นเยาวชนที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง หากได้มีการบริหารจัดการโปรแกรมพลศึกษาในโรงเรียนให้สมบูรณ์แล้ว จะทำให้เยาวชนเหล่านี้มีคุณภาพเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป วรศักดิ์ เพียรชอบ (2527) ได้ให้ความเห็นว่า “พื้นฐานการจัดพลศึกษาในโรงเรียนอย่างหนึ่งก็คือ การจัดให้นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในกิจกรรมพลศึกษา อย่างเท่าเทียมกันและทั่วถึงกัน ตามความสามารถและความสนใจของนักเรียนแต่ละคน ทั้งนี้รวมทั้งการได้รับคำสอนการได้รับความช่วยเหลือ แนะนำการใช้สถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการพลศึกษาด้วย”

การบริหารจัดการโปรแกรมพลศึกษาในด้านต่าง ๆ ตามหลักสูตรนั้นนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การพลศึกษา ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งบุคคลผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบที่สำคัญ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูพลศึกษา และครูอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จะต้องอยู่ในสถานะเป็นผู้นำเป็นผู้กระตุ้นเตือน ให้คำแนะนำและต้องเป็นผู้ประสานงาน ให้ครูทุกคนทำงานร่วมกันด้วยความราบรื่น

ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ได้จัดให้มีการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ แต่เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นั้น มีความแตกต่างจากโรงเรียนปกติอื่น ๆ ทั่วไป กล่าวคือ จัดให้มีการเรียนการสอนทั้งในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน และเป็นนักเรียนประจำพักอาศัยอยู่ในโรงเรียนอีกด้วย การที่จะพัฒนาให้นักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ เป็นเยาวชนที่ดีมีคุณภาพได้นั้น วิชาพลศึกษาถือได้ว่าเป็นวิชาที่มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่ง การบริหารจัดการโปรแกรมพลศึกษาในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จึง ต้องดีและมีประสิทธิภาพด้วยเช่นกัน

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น และเพื่อเป็นการสนองนโยบายของรัฐบาล ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้เป็นบุคคลที่มีสุขภาพพลานามัย สมบูรณ์แข็งแรง เกิดการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม มีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้จักเสียสละ ผ่อนคลายความเครียด มีคุณธรรมจริยธรรม ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รวมทั้งมีคุณธรรมชีวิตที่ดี และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ประกอบกับการบริหารจัดการโปรแกรมพลศึกษาในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในปัจจุบันนั้น ยังมีปัญหาด้านต่าง ๆ อีกมากมายที่จะต้องแก้ไข ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูพลศึกษา จึงต้องการที่จะศึกษาถึงสภาพและปัญหาการบริหารจัดการโปรแกรมพลศึกษาของ ผู้บริหาร ครูพลศึกษา และครูอื่น ๆ ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ว่าเป็นอย่างไร มีปัญหาอะไร เพื่อที่จะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข ในการบริหารจัดการโปรแกรมพลศึกษาในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ให้เหมาะสมและมีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการโปรแกรมพลศึกษา ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารจัดการ โปรแกรมพลศึกษา ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในประเทศไทย

1.3 ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย

1.3.1 การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการโปรแกรมพลศึกษาในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในประเทศไทย ด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 1 ด้านการจัดการเรียนการสอน
- 2 ด้านการแข่งขันกีฬภายใน
- 3 ด้านการแข่งขันกีฬภายนอกและระหว่างสถาบัน
- 4 ด้านการจัดกิจกรรมนันทนาการ

1.3.2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จำนวนทั้งสิ้น 36 โรงเรียน

1.4 ขอบเขตและข้อจำกัด

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการโปรแกรมพลศึกษาในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ เท่านั้น

1.5 คำจำกัดความหรือนิยามศัพท์เฉพาะ

โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาให้แก่ผู้ยากไร้ผู้มีความผิดปกติทางสังคม และผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา จำนวน 36 โรงเรียน

สภาพการบริหารจัดการโปรแกรมพลศึกษา หมายถึง สภาพที่ปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการบริหารจัดการโปรแกรมพลศึกษา ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในประเทศไทย ซึ่งได้มาจากการตอบแบบสอบถาม โดยระดับการปฏิบัติแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ 4 หมายถึง มากที่สุด 3 หมายถึง มาก 2 หมายถึง น้อย และ 1 หมายถึง น้อยที่สุด

ปัญหาการบริหารจัดการ หมายถึง สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการโปรแกรมพลศึกษา ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในประเทศไทย ซึ่งได้มาจากการตอบแบบสอบถาม โดยระดับปัญหาแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ 4 หมายถึง มากที่สุด 3 หมายถึง มาก 2 หมายถึง น้อย และ 1 หมายถึง น้อยที่สุด

โปรแกรมพลศึกษาในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง โครงการต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดให้นักเรียนประกอบด้วย โปรแกรมการสอนพลศึกษาในชั้นเรียน โปรแกรมการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน โปรแกรมการแข่งขันกีฬานอกและระหว่างสถาบัน โปรแกรมกิจกรรมนันทนาการ ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์

การบริหารจัดการโปรแกรมพลศึกษา หมายถึง การจัดหรือการดำเนินการโปรแกรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพลศึกษา ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในประเทศไทย ซึ่งครอบคลุมใน 4 ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการแข่งขันกีฬาภายใน ด้านการแข่งขันกีฬานอกและระหว่างสถาบัน และด้านการจัดกิจกรรมนันทนาการ

การจัดการเรียนการสอนพลศึกษา หมายถึง การจัดการเรียนการสอนวิชาพลศึกษา ตามหลักสูตรที่ต้นสังกัดกำหนด เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ ปีพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) และปีพุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533)

การแข่งขันกีฬาภายใน หมายถึง การจัดกิจกรรมการแข่งขันกีฬาภายในสถาบัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนได้นำความรู้ และทักษะทางการกีฬาที่ได้เรียนมาแล้วไปใช้ในสภาพการณ์แข่งขันที่แท้จริง เช่น การแข่งขันกีฬาสี การแข่งขันกีฬาระหว่างห้องเรียน ระหว่างชั้นเรียน ระหว่างตึก หรือแบบอื่น ๆ เป็นต้น

การแข่งขันกีฬานอกและระหว่างสถาบัน หมายถึง กิจกรรมการแข่งขันกีฬาที่ทางโรงเรียนส่งนักกีฬาเข้าร่วมแข่งขันกีฬากับสถาบันอื่น ๆ เช่น กีฬาประเพณี กีฬากลุ่มอำเภอ กีฬาประจำปีของจังหวัด ตลอดจนกีฬาที่จัดโดยสมาคมหรือสถาบันต่าง ๆ

กิจกรรมนันทนาการ หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้มีการพักผ่อนหย่อนใจ มีความสนุกสนานรื่นเริง คลายความเครียด เช่น เกมสการละเล่นต่าง ๆ การแสดงและดนตรี เป็นต้น

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัญหาการบริหารจัดการ โปรแกรมพลศึกษาในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์
2. ทำให้ทราบข้อมูลซึ่งจะเป็นแนวทางให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ดำเนินการแก้ไข ปรับปรุง และส่งเสริมให้การบริหารจัดการ โปรแกรมพลศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น